Како заволети НАТО

Пише: Мирослав Лазански
четвртак, 06 новембар 2008 22:08

НИН, 06.11.08.

Семјуел Џонсон је рекао да је жена проповедник помало слична псу који хода на задњим ногама: он то не ради добро, али смо запањени што је то уопште могуће. Заправо, прошле недеље, после вашингтонске ратификације приступања Хрватске и Албаније НАТО-у, то је било и највише што је човек могао да очекује од НАТО лобиста у Србији. Наравно, нико од тих српских НАТО лобиста није говорио о благој Европи, Европи под НАТО кишобраном, викендицама у Тоскани, шопингу у Милану, пијанчевању са Немцима на Мајорки, али ни о чланству у војном савезу без идеализма и са прецизним војним и политичким обавезама. И нико да, после толико година српске војне самоће, постави питање је ли дошао тренутак да сагледамо какве су праве врлине националног војног култа и војне независности.

Да ли то Србија болује од шизофреније, или од стратегијског суфизма у политици безбедности, је ли и поред званично проглашене војне неутралности, заправо већ отклизила у постнеутралну позицију, и зашто се све дискусије о безбедности своде само на питање неутралности, или НАТО-а? Јер, ако службени Београд јавно истиче да су, због Косова, односи између Србије и САД тренутно прилично лоши на политичком плану, а одлични на војном плану онда је то вероватно питање за психијатрију. Или Србија још увек трага за својим међународним идентитетом, разапета између Косова и опсесивне жеље да буде део Запада. Можда ће неко од генерала за завапи, а ефикасне процедуре, стандарди, протоколи, техничка питања? Дух техничког патриотизма као бледа сенка некадашње самобитности...

Дакле, балканска етапа проширења НАТО-а приводи се крају. Остале су још само БиХ, Црна Гора и Србија. У БиХ НАТО има своје војне контингенте и базе, као и на Косову, јужној српској покрајини којој је управо НАТО и подарио независност. Заправо, за последњих осам година формиране су три нове зоне одговорности западне војне алијансе: једна на Балкану и две у Азији. Постојање тих зона није званично признато. Балканизација, и још више азијатизација НАТО-а изазвале су одређене реакције Русије чији стратези отворено кажу “да је НАТО постао тројански коњ Вашингтона”. Опкољавање Русије је у току, процес “мирољубивог партнерства” јесте јачање политичких односа између држава укључених у њега и обезбеђивање платформе за

учешће у новим политичким и војним активностима НАТО-а, што је опет ширење сфере утицаја САД, од Балтика до средње и источне Европе, од Балкана до јужних граница Русије. Све под паролом борбе против тероризма и у циљу ширења демократије, Русија је већ скоро опкољена са севера и са југа. Иако у Бриселу стално понављају "да НАТО није глобална алијанса", али јесте "алијанса са глобалним партнерима". Преокупација је јасна: спречити појаву било које светске силе која би била у стању да угрози премоћ САД као што је то некада био случај са Совјетским Савезом. Опсесија је Русија, а врло вероватно и Кина.

Стратегијски циљеви САД и жеља да се Русија уклони са Балкана потврдили су се и током рата НАТО-а против Југославије 1999. године. Иста ова логика инспирише кораке и на другим просторима, па је Кавказ на основу гласања у америчком Конгресу 1997. године оквалификован као "зона од националног интереса за САД". У новим чланицама НАТО-а, у Бугарској и у Румунију никада ни у време Варшавског пакта није било совјетских војних база, сада су тамо америчке војне базе. Због Бин Ладена? Ма, хајте.

У протеклих неколико година НАТО је са обе ноге чврсто ушао на територију некадашњег Совјетског Савеза и Варшавског пакта, иако је Михаило Горбачов у предвечерје рушења Берлинског зида добио америчка обећања "да НАТО неће искористити геополитичке добитке услед нестанка Варшавског пакта". Интервенција у Авганистану дефинитивно је променила карактер НАТО-а, алијанса је са својим текућим операцијама толико оптерећена да многим чланицама ни на памет не падају нове мисије у америчкој режији, односно у служби планетарне улоге САД. Као, рецимо, да војници НАТО-а буду чувари нуклеарних централа. Или, како преобликовати НАТО да би се суочио са претњама тероризма, при чему нико да поштено објасни како се од терористичких напада 11. септембра 2001. године стигло до напада на Авганистан исте године и инвазије на Ирак 2003. године. Јер, показало се да оружане снаге САД, па чак ни НАТО снаге, не могу да реше проблем тероризма. Оне су, истина успешно оборише талибанску владу у Авганистану и режим Садама Хусеина и онда се заглибиле у пустињама Ирака и планинама Авганистана без излазне стратегије. При чему су снаге НАТО-а ишле у те две мисије по новој формули која гласи: "Мисија одређује коалицију". Односно, неки хоће у рат, а неки неће. Што опет за једну школу мишљења у Вашингтону значи да НАТО више није ефикасан као колективна војна организација. Можда има неку важност да се покопају рецидиви оног старог хладног рата апсорбовањем неких ранијих чланица Варшавског пакта, има неку улогу као структура за политички дијалог са Москвом, али његово данашње стратегијско оправдање састоји се у томе да подстакне Европљане да модернизују своје армије, у највећој могућој мери куповањем америчке опреме, како би био у стању да олакша у одређеним регионима света, Балкан, Авганистан, терет планетарне безбедности који ето лежи на плећима САД.

Страшно је популарно у јавности сада износити тезе о “новим безбедносним изазовима у 21. веку”. Изазовима и претњама како за САД, за НАТО, а још више за Србију. Наравно, то се обично добро и плаћа. Зато ми је и унапред жао свег оног папира који ће бити потрошен за мноштво научних скупова, семинара, округлих столова, симпозијума на којима ће бити говора о томе шта све НАТО треба да ради у 21. веку, а шта Србија да не би заостала на том плану. Да би обезбедили средства за праву политику безбедности и одбране, Европљани морају да убеде своје рођаке са Истока који су се већ придружили, или се сада придружују НАТО-у, да и поред заштите коју нуди Вашингтон, будућност њихове безбедности лежи у континенталном пројекту. Међутим, разјашњење се намеће и међу “староседеоцима”: у Сен-Малоу 1998. године Французи и Британци су у лажној транспарентности најавили рађање пројекта европске одбране. После неколико година најављене су и НАТО снаге за брзо реаговање. Није него!

НАТО толико проширен као данас нигде неће брзо реаговати, јер већ има снаге за брзо реаговање, једине које су му данас и потребне: специјалне снаге армије САД. Односно, када све пропада, када нема нових блиставих идеја за нове задатке, хајде да ширимо Алијансу и формирамо неке нове снаге за брзе интервенције. Неку врсту “Легије странаца” у оквиру НАТО-а. А ту би сасвим добро дошли Срби, пошто они традиционално воле све врсте легија.

Раскорак између тежњи и способности НАТО-а постаје све дубљи и то је све више очито. Србија није спремна за улазак у Алијансу, ни политички, ни економски. Јавност у Србији таквој идеји једноставно још није наклоњена, иако је Србија потписала споразум СОФА, што, рецимо, Пољска још није. Београд је недавно потписао и протокол о размени тајних информација и података између Србије и НАТО-а, што ће за нас овде бити најмање важно, јер сетимо се само са каквим су све подацима баратале обавештајне службе Британије и САД уочи инвазије на Ирак. После се показало да је све била гола лаж. Што значи да и нама могу да подметну.

Новоизабрани потпредседник САД, сенатор Џозеф Бајден из Делавера изјавио је још 1997. године “да има озбиљне резерве према експанзији НАТО-а”. Он је тада објаснио како он у начелу није против проширења Алијансе, али још није убеђен да се то може урадити а да се не поткопају амерички споразуми о контроли оружја са Русима, или курс реформи у Русији, а чак и ако све то може хоће ли корист за САД бити вредна те цене.

“Ако ћемо ширењем НАТО-а на исток отуђити Русе, шта ћемо тиме добити?”, запитао се Бајден 1997. године, и наставио:” ако својим бирачима кажем да се спремамо да нуклеарни кишобран проширимо на Словачку, питам се колико ће људи у Дагсбороу,

држава Делавер, рећи: хеј, то је сјајна идеја”.

Прошло је од тада 11 година, Бајден сада вероватно не мисли тако, а и НАТО је у међувремену постао нека врста рекламне агенције за продавање конфликата. Истина, његови добровољни и лукративни портпароли у Србији и нису нешто способни да објасне како сваки кредибилитет захтева верност чињеницама. Тачно је да у Србији јавност воли сапунске опере, али како сваки рат има и своје тумаче главних улога, то и у демократији српског типа људи желе истину од своје владе...

Мирослав Лазански